

Akademik prof. dr Ivan Cvitković¹³⁹

Fakultet političkih nauka

Univerzitet u Sarajevu

UDC 316.7:929

RIJEČ NA PREDSTAVLJANJU ZBORNIKA „IZVAN IGRE NA PUTU“¹⁴⁰

Pripala mi je čast da, na ovom skupu sociologa¹⁴¹, nešto kažem o zborniku „Izvan igre na putu“, posvećenom 75-oj obljetnici života profesora Đure Šušnjića. Latinska poslovice kaže: koga bogovi vole, umire mlad, a koga mrze, učine ga profesorom. Hvala bogovima da su Đuru učinili profesorom.

To da mi je pripala i čast da prvi govorim o Zborniku pripisujem mojim godinama koje su bliske Đurinom: on je obilježio 75-tu, a ja 65-tu obljetnicu života. Obojica smo već davno postali svjesni istinitosti latinske izreke da ništa nije brže od godina.

Većina priloga u Zborniku posvećeni su i Đuri i Đurinom knjigama. O Đuri nešto kasnije, sada o knjigama. Mnogi se autori pitaju ima li smisla pisati knjige kad ove godine, prema nekim procjenama, u svijetu ima 860 milijuna nepismenih. U nekim regijama i zemljama taj broj se konstantno povećava. Početkom ovog stoljeća 65% Talijana je izjavilo da nikad nije pročitao ni jednu knjigu. U Americi 70 milijuna je nepismenih, a 106 milijuna ne zna čitati bez sricanja. Jedan od troje američkih studenata ne zna tko su Einstein, Gandhi, Dickens, Van Gogh, a 90% britanske djece ne zna tko je bio Mozart (A. Čulina, 2004). U 2003. godini svaki drugi Francuz nije kupio nijednu knjigu. Potrošačko društvo, senzacionalizam medija, reklame, vijesti o kriminalu, potisnule su knjigu da se o njoj gotovo ništa i ne govori.

Dovelo je to do toga da većina ljudi, nažalost i mladih, danas ako išta čita – čita novine. Od ostalog ništa, ili gotovo ništa. Nije ništa bolja situacija ni sa studentima. Pokazuju to riječi studentske molitve: „Knjiga je svetinja, a u svetinju se ne dira. Amen“. Jedan studentski grafit glasi: „Od učenja još nitko nije umro, ali ne treba riskirati“. Što se čitanja tiče, današnji studenti čitaju samo SMS poruke (toliko vole čitati da ih čitaju i na predavanjima). Do njih ne dolazi Đurina poruka zapisana u *Nedovršenom razgovoru* (2008.): «Ja ne znam da li knjige čine da svet bude bolji, ali verujem da bi bez knjiga on bio gori».

¹³⁹ Dopisni član ANU BiH.

¹⁴⁰ Zbornik radova *Izvan igre na putu*, Beograd, Čigoja štampa, 2009.

¹⁴¹ Skup sociologa religije održan je u Nišu, lipnja 2010. godine.

Što reći o Đuri? On sam za sebe kaže da je predstavnik «ponižene misli», a ponižena je svaka misao koja nije zvanična. Julien Benda je pisao da su «intelektualcima dragi čast, položaj, društvo, salon, uvažavanja i laskanja gospođa iz visokog svijeta». Ako je suditi po tim kriterijima, gdje svrstati Đuru koji nikad nije žudio za nekim položajem u društvu, salonima, laskanjima?

Tko je Đuro Šišnjić? Rođen je pod brojevima 2. i 5. Dva je savršen broj, kao i ličnost o kojoj govorimo. Opet, 5. je najsretniji broj, označava potpunost i simbol života. Đuro je živio i živi sukladno svojim rođendanskim brojevima. Evo kako su ga okarakterisali autori priloga u Zborniku: „profesor skitnica“ (Žarko Čigoja); „orginalni mislilac“, „erudita“, „Nadmoćan misaono i teoretski, svestrano obrazovan i solidno obavešten“ (Ratko Božović); „pjesnik unutar znanosti“ (Nikola Dugandžija); „osamljenik, ali ne i usamljenik“, „skeptični optimista i intelektualni pobunjenik“ (Zoran Vidojević); „najomiljeniji profesor“, „najveći živi srpski sociolog“, „gorostas naše sociologije“ (Dragoljub Đorđević); „vrstan metodolog, sociolog, filozof“ (Zorica Kuburić); „dijamant među ljudima“ (Čedomir Čupić).

U Zborniku se nalaze radovi koje bismo mogli, u osnovi, razvrstati u dvije skupine: osvrtni na sociološki i religiozološki opus Đure Šušnjića i sociološki radovi koji i nisu vezani za prigodu 75-te obljetnice njegovog života. Nekoliko riječi o radovima iz prve skupine. „Hvala“ Đuri što nije napisao više knjiga, inače bi „*Đurologija*“ Ratka Božovića bila obimnija od svih priloga zajedno. Ali, hvala i prof. Božoviću što nam je ponudio retrospektivu Đurinog opusa. Potsjetio nas je na svu ljepotu Đurinog teksta zbog kojeg smo ga, kao autora, i zavoljeli i zbog kojeg s radošću dočekujemo svako njegovo novo djelo. A kako i ne bi kad „načelo dobra prožima sve knjige ovog pisca“ kako zapisa Nikola Dugandžija u svom prilogu „*Dojam o djelima Đure Šušnjića*“. Djelo Đure Šušnjića „ima veliku intelektualnu snagu, visinu, svežinu i lepotu misli, otvara vidike za dalja istraživanja i zasnovano je na čvrstim etičkim temeljima“, kako ocjenjuje Zoran Vidojević u prilogu „*Čovek koji određuje i živi merila*“. „Bogat opus, disciplinarna raznovrsnost“, kako to kaže Dragoljub Đorđević u svom prilogu („*Sociolog religije osobnog dela...*“). Možda jedna rečenica iz priloga Zorice Kuburić najbolje govori o profesoru Šušnjiću i njegovom djelu: „Mudri Solomon iz svog iskustva zna da onaj koji umnožava znanje umnožava muku, profesor je poneo taj teret i kroz patnju stvarao sopstveni svet koji je onda delovao lekovito“.

Dok su u ratu ratnici, pod pokroviteljstvom svojih bogova, rušili drugima stanove i hramove, a time razarali i oštetili „naše ispravne nazore o suživotu i uvažavanju ljudi s kojima živimo“ (kako to reče bosanski franjevac Oršolić mlađi), Đuro objavljuje (1994.) utopističko djelo „*Dijalog i tolerancija*“. Zašto to djelo uvrštavam u pozitivnu utopiju? Zato jer se, nakon rata, umjesto obnove ispravnih nazora, kako to reče već pomenuti Oršolić mlađi, grade – ratom hramskih arhitektura – „tvrđave nerazumijevanja i predrasuda prema

drugima“. Đuro kao da je predosjećao vapaj tog mladog bosanskog franjevca koji se pita: „Želi li bog bogomolje koje ponižavaju i plaše čovjeka?“. Đuro je jedan od onih koji su vidjeli što treba obnoviti, ali tko je to slušao? Ta šutnja navodi nas na razmišljanje što je danas teže. Knjigu napisati, objaviti je (uz sva poniženja koja autora srozavaju na intelektualnog slugu) ili je čitati kad se kod mlađih naraštaja ne izgrađuje navika čitanja.

Netko će primjetiti da nisam pomenuo još niz autora/ca priloga. Da, nisam jer hoću da Vas zainteresiram da ih sami pronađete u Zborniku i pročitate. Zavređuje to, i zbog autorâ i zbog Šušnjića.

Završiću ovo predstavljanje s onim s čime sam završio i prilog u Zborniku („*Sociološko časnikje o Đuri Šušnjiću*“): Što je s čovjekom danas? Svi smo postali samo Hrvati, Srbi, Bošnjaci. Čovjek se izgubio. Vratimo se čovjeku, kao da nas poziva Šušnjić. „Jer život je kao gađanje u metu: imaš bezbroj mogućnosti da promašiš, a samo jednu da pogodiš“ („Molitva“).

Stara poslovice kaže: „kad je kuća dovršena, dolazi smrt. Smem li da Te molim da i dalje ostanem beskućnik“, piše Đuro u „Molitvi“. Budi uporan u toj molitvi, ostani „beskućnik“, dragi profesore. Ako si i potrošio „glavnicu života“ („Molitva“), u ime nazočnih i ostalih prijatelja i poštovatelja Tebe i Tvog djela, molim da se ne žuriš u „trošenju sitniša“ što je preostao.